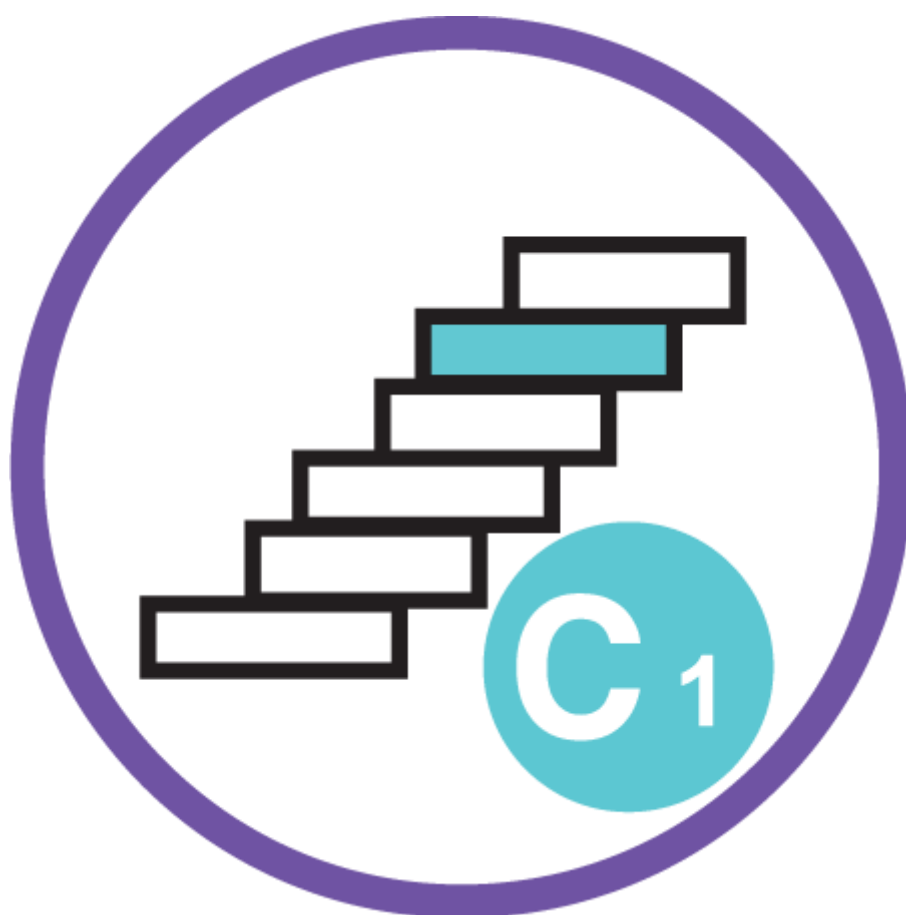

VALSTS VALODAS PRASMES PĀRBAUDE
AUGSTĀKAIS (C1) LĪMENIS

SATURS

PĀRBAUDES DAĻAS	3
PĀRBAUDES NORISE	4
VĒRTĒJUMS	5
PRASĪBAS	6
C 1 – augstākā līmeņa pirmā pakāpe	6
Pārbaudes uzdevumu tematika augstākajā (C1) līmenī	7
PĀRBAUDES UZDEVUMU PARAUGI	9
Klausīšanās prasmes uzdevumu paraugi	9
Lasītprasmes uzdevumu paraugi	12
Rakstītprasmes uzdevumu paraugi	17
Runātprasmes uzdevumu paraugi	21
ATBILDES	24
Klausīšanās prasme	24
Lasītprasme	25
Rakstītprasme	30
Runātprasme	31
KLAUSĪŠANĀS PRASMES AUDIOIERAKSTA TEKSTI	32

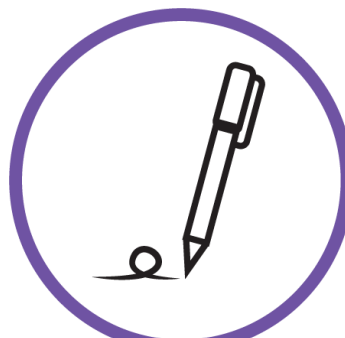
PĀRBAUDES DAĻAS

KLAUSĪŠANĀS PRASMES
PĀRBAUDE

LASĪTPRASMES
PĀRBAUDE

RAKSTĪTPRASMES
PĀRBAUDE

RUNĀTPRASMES
PĀRBAUDE

Kopējais punktu
skaits – **25 punkti**
Uzdevuma izpilde –
elektroniski datorā
Ilgums – **45 minūtes**

Kopējais punktu
skaits – **25 punkti**
Uzdevuma izpilde –
elektroniski datorā
Ilgums – **50 minūtes**

Kopējais punktu
skaits – **25 punkti**
Uzdevuma izpilde –
rakstiski uz papīra
Ilgums – **55 minūtes**

Kopējais punktu
skaits – **25 punkti**
Uzdevuma izpilde –
videokonferences
veidā vai klātienē
Ilgums –
15–20 minūtes

NB! Vērtē tikai tad, ja persona kārtu **visas VVPP daļas**.

PĀRBAUDES NORISE

1. Ierodoties pārbaudes telpā, persona vērtētājiem **uzrāda derīgu personu apliecinošu dokumentu.**

<https://www.pmlp.gov.lv/lv>

2. Pārbaudes norises vadītājs **katrai personai izsniedz** informācijas sistēmā izveidoto **kodu.**
3. Katra persona pirms pārbaudes autentificējas informācijas sistēmā, lai pildītu klausīšanās prasmes un lasītprasmes daļas uzdevumus.
4. Pēc klausīšanās prasmes un lasītprasmes daļas beigām personai izsniedz rakstītprasmes uzdevumu lapas. Uz katras lapas persona uzraksta informācijas sistēmas piešķirto kodu.
5. Runātprasmes pārbaude notiek rindas kārtībā pa vienam. Pirms runātprasmes pārbaudes persona pārbaudes norises vadītājam vai vērtētājam vēl vienu reizi uzrāda derīgu personu apliecinošu dokumentu.

Pārbaudē jāievēro šādi noteikumi:

Pārbaudē drīkst izmantot tikai komisijas izsniegtos un informācijas sistēmā ievietotos pārbaudes materiālus.

Pārbaudi kāto patstāvīgi.

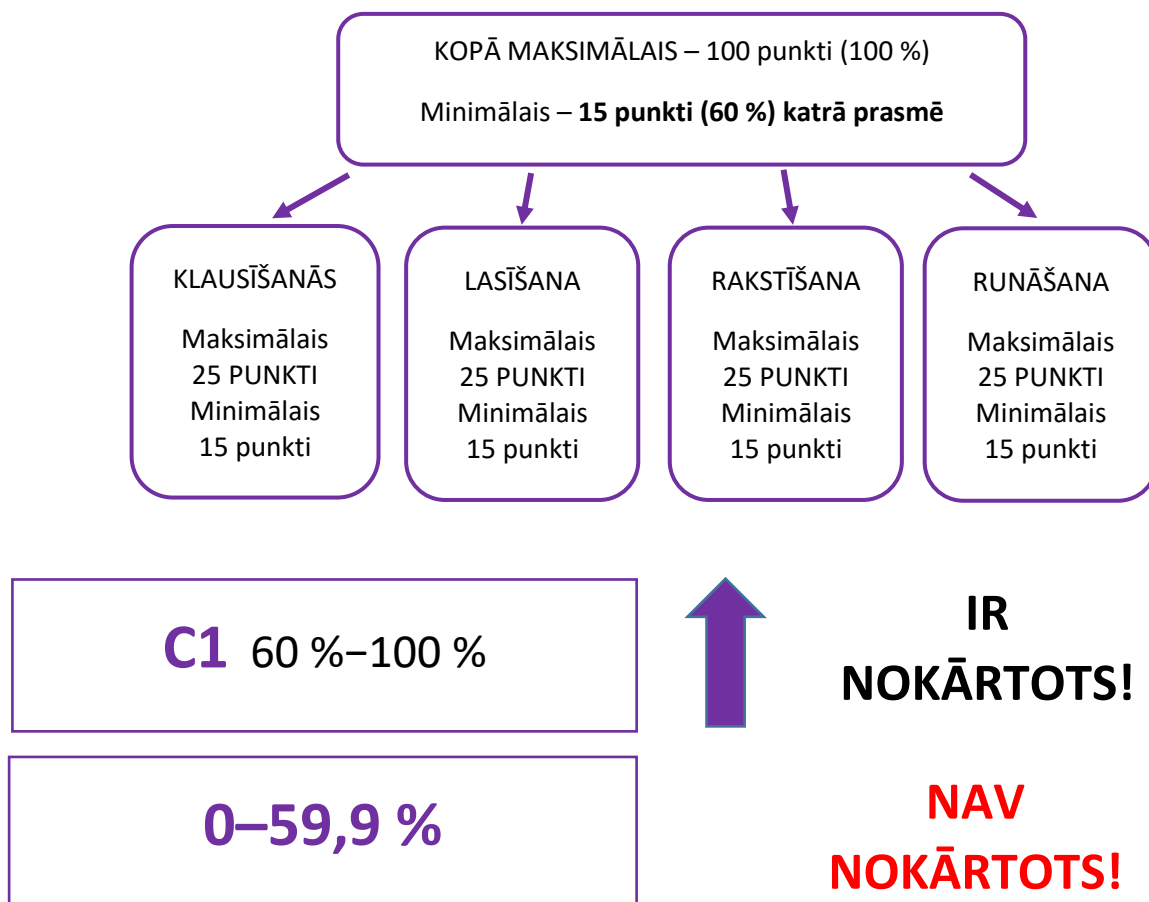

Rakstītprasmes pārbaudes materiālus aizpilda ar zilu vai melnu pildspalvu.

NB! Ja pārbaudes laikā ir radušās tehniskas problēmas, persona vienojas ar komisijas priekšsēdētāju par atkārtotu pārbaudes laiku un vietu.

NB! Ja persona pārkāpj pārbaudes norises noteikumus, pārbaudes norises vadītājs sastāda aktu par izdarīto pārkāpumu un izraida personu no pārbaudes telpas. Šādā gadījumā personas sniegumu nevērtē.

VĒRTĒJUMS

PRASĪBAS

LASĪTPRASME

C 1 – augstākā līmeņa pirmā pakāpe

- ♦ Saprot tematiski un žanriski dažādus apjomīgus un sarežģītus tekstus. Tematiski svešākos un sarežģītākos tekstos atsevišķas teksta daļas nepieciešams pārlasīt.
- ♦ Prot atrast tekstā nozīmīgāko informāciju, detaļas, izklāstītās problēmas, kā arī izmantot lasīto informāciju vispārinājumiem un secinājumiem.
- ♦ Lasītajā tekstā uztver un izprot netieši paustu domu un zemtekstus.

KLAUSĪŠANĀS PRASME

- ♦ Spēj bez grūtībām uztvert un saprast jebkura veida runu – intervijas, diskusijas, lekcijas u.c.
- ♦ Izprot dzirdētā teksta saturu pilnībā, var noteikt tā stilu un runātāju attieksmi.
- ♦ Saprot izvērstu runu par sarežģītiem un abstraktiem tematiem. Klausoties šādus tekstus, atsevišķas detaļas vai nozīmes nianšes pilnībā neizprot un nepieciešams tekstu dzirdēt atkārtoti.
- ♦ Spēj dzirdēto izmantot analīzei un secinājumiem.

RAKSTĪTPRASME

- ♦ Prot uzrakstīt dažāda veida tekstus atšķirīgiem saziņas mērķiem (informācijas sniegšanai, saņemšanai, domu apmaiņai u. c.) gan lietišķajā, gan personiskajā sarakstē.
- ♦ Prot raksturot, salīdzināt, argumentēt un paust savas izjūtas.
- ♦ Spēj mērķtiecīgi un precīzi pierakstīt dzirdēto informāciju vai veikt piezīmes par lasīto.
- ♦ Prot uzrakstīt loģisku, motivētu, labi strukturētu tekstu, izmantojot dažādas uzbūves teikumus.
- ♦ Vārdu krājums nodrošina veiksmīgu, situācijai atbilstīgu rakstveida komunikāciju.
- ♦ Rakstot ievēro pareizrakstības un interpunkcijas likumus. Prot izmantot dažādus vārddarināšanas paņēmienus. Sarežģītākās gramatiskās konstrukcijās var pieļaut nebūtiskas kļūdas.

RUNĀTPRASME

- ♦ Spēj sarunāties par dažādiem tematiem. Atsevišķos gadījumos, runājot par sarežģītiem un abstraktiem tematiem, nepieciešamas pauzes domas formulēšanai.
- ♦ Spēj runāt brīvi bez iepriekšējas sagatavošanās.
- ♦ Spēj skaidri un precīzi formulēt savu viedokli, argumentēt, secināt. Spēj izvērsti raksturot un salīdzināt konkrētas un abstraktas parādības. Spēj skaidri paust attieksmi un emocijas.
- ♦ Spēj atbilstoši situācijai un sociālajai lomai formulēt precīzus un viegli uztveramus jautājumus.
- ♦ Plašs vārdu krājums, nezināmus vārdus spēj ātri aizstāt ar citiem.

Prasību saturs saskaņā ar šādiem latviešu valodā publicētajiem valodu dokumentiem:

- “Eiropas kopīgās pamatnostādnes valodu apguvei: mācīšanās, mācīšana, vērtēšana.” R., 2006.
- “Eiropas Valodu portfelis pieaugušajiem.” R., 2006.
- Šalme, A., Auziņa, I. Latviešu valodas prasmes līmeņi. C1-C2. Vadlīnijas. Rīga: LVA, 2016.

Pārbaudes uzdevumu tematika augstākajā (C1) līmenī

Valodas prasmes augstākajā līmenī personai jāsaprot un jāprot rakstveidā un mutvārdos brīvi komunicēt atbilstīgi norādītajai tematikai (personiskā, sabiedriskā, un vispārcilvēciskā līmenī).

Personai jāspēj rakstveidā un mutvārdos paust savu attieksmi un argumentētu vērtējumu par dažādu nozaru profesijām, ekonomiskiem un sociāliem procesiem sabiedrībā, izglītības, kultūras un vides aizsardzības jautājumiem.

Cilvēks un pamatvērtības viņa dzīvē

Persona	Biogrāfiskie dati. Dzīves gājums. Dzimtas koks.
Ģimene un draugi	Ģimenes nozīme cilvēka un sabiedrības dzīvē. Savstarpējās attiecības ģimenē. Draudzības nozīme cilvēka dzīvē.
Ētiskās un estētiskās vērtības	Cilvēka kā personības raksturojums. Morālās vērtības cilvēka dzīvē un sabiedrībā. Skaistuma un mākslas nozīme cilvēka dzīvē.

Izglītība un darbs

Izglītība un valodas apguve	Izglītības sistēmas vērtējums. Pirmskolas un citu izglītības iestādes/iestāžu mācību procesa novērtējums (izmantojot savu pieredzi). Mūžizglītības nozīme. Valodu prasmes nozīme karjeras veidošanā.
Profesionālā darbība	Cilvēka rakstura īpašību un spēju nozīme profesijas izvēlē un profesionālajā darbībā. Darba devēju un darba ņēmēju, kolēģu savstarpējās attiecības, to nozīme darba procesā. Dažādu profesiju un amatu popularitāte, to noteicošie faktori. Darba līgumi, ziņojumi, atskaides, rīkojumi u.c. Darba sanāksmes, sēdes, apspriedes. Darba komandējumi un to mērķi. Darba drošības jautājumi.

Intereses un atpūta

Atpūtas iespējas	Atpūtas brīžu un brīvdienu racionāla izmantošana. Pasīvā un aktīvā atpūta. Vaļasprieka nozīme cilvēka dzīvē.
Kultūra, māksla un plašsaziņas līdzekļi	Izklaides iespēju raksturojums un vērtējums. Mākslas nozīme cilvēka dzīvē. Dažādu mākslas žanru raksturojums un attieksme pret tiem. Tradicionālie kultūras pasākumi Latvijā un svētku tradīcijas. Citu tautu kultūru īpatnības (izmantojot savu pieredzi). Populārākās personības mākslā (mūziķi, aktieri, gleznotāji u.c.). Nodarbības dažādosursos, pulciņos, pašdarbības kolektīvos. Bibliotēka. Grāmatas, to saturs, žanrs un autori. Plašsaziņas līdzekļi (prese, radio, televīzija, internets), to vērtējums un nozīme sabiedrībā.
Sports	Sporta veidi. Individuālais un komandu sports. Profesionālais un amatieru sports, to vērtējums. Sporta nozīme cilvēka dzīvē. Sportisti un līdzjutēji. Populārākās personības sportā.
Ceļošana	Ceļošanas nozīme cilvēka dzīvē. Dažādu tūrisma objektu raksturojums un novērtējums (izmantojot savu pieredzi). Latvijas tūrisma nozares vērtējums.

Personu un sabiedrības drošība

Veselības aizsardzība	Veselības aprūpes iestādes, to darbinieku kvalifikācija. Ārstniecības pakalpojumu vērtējums. Medicīnas nozare Latvijā, tās vērtējums.
Sabiedriskā kārtība un policija	Policijas uzdevumi un nozīme. Policijas un glābšanas dienestu pakalpojumu vērtējums. Sabiedriskās kārtības nodrošināšana. Cilvēktiesības. Pilsoņa tiesības un pienākumi.
Vides aizsardzība	Aizsargājamie dabas objekti Latvijā un citur (izmantojot savu pieredzi). Dabas un cilvēka attiecības. Dabas aizsardzības pasākumi un to nozīme.

PĀRBAUDES UZDEVUMU PARAUGI

Klausīšanās prasmes uzdevumu paraugi

Uzdevums	Kas dots?	Kas jādara?	Maksimālais punktu skaits
1. uzdevums	Audioierakstā skan dialogs. Doti 8 apgalvojumi.	Jāatzīmē, vai apgalvojums ir patiess vai nepatiess, vai dzirdētajā tekstā tādas informācijas nav.	8 punkti
2. uzdevums	Audioierakstā skan informatīvs stāstījums vai vairāku cilvēku saruna. Doti 9 apgalvojumi.	Apgalvojums jānovieto pretī atbilstošajam vietas nosaukumam vai personas vārdam.	9 punkti
3. uzdevums	Audioierakstā skan divu vai vairāku cilvēku saruna. Doti 8 nepabeigti teikumi.	Dotajiem teikumiem jāpievieno atbilstošās teikuma beigas.	8 punkti

1. uzdevums

Klausieties sarunu un atzīmējiet, vai apgalvojums ir patiess vai nepatiess, vai dotās informācijas tekstā nav! Ieraksts skanēs divas reizes.

1. Pētījums apstiprina, ka neizlietotās pārtikas daudzums pasaulē ir samazinājies.	<i>Patiess</i> <i>Nepatiess</i> <i>Nav informācijas</i>
2. Pārtikas izniekošana saistāma arī ar sabiedrības sociālo nevienlīdzību.	<i>Patiess</i> <i>Nepatiess</i> <i>Nav informācijas</i>
3. Atkritumu poligonos tiek veikti mērījumi par pārtikas atkritumu iespaidu uz apkārtējo vidi.	<i>Patiess</i> <i>Nepatiess</i> <i>Nav informācijas</i>
4. Pārtikas atkritumi tirdzniecībā ir atkarīgi no precīzām pieprasījuma prognozēm.	<i>Patiess</i> <i>Nepatiess</i> <i>Nav informācijas</i>
5. Latvijas Universitātes pētnieki izstrādā īpaša materiāla uzlīmes, kas liecinās par pārtikas derīguma termiņu.	<i>Patiess</i> <i>Nepatiess</i> <i>Nav informācijas</i>
6. Pazīstami pavāri mudina cilvēkus iegādāties pārtiku pārdomāti un pirkumus iepriekš saplānot.	<i>Patiess</i> <i>Nepatiess</i> <i>Nav informācijas</i>
7. Interesantu kampaņu par pārtikas lietderīgu izmantošanu realizējuši kādas kopienas dalībnieki.	<i>Patiess</i> <i>Nepatiess</i> <i>Nav informācijas</i>
8. Daudzas nevalstiskās organizācijas aicina cilvēkus pieteikt labdarības projektus.	<i>Patiess</i> <i>Nepatiess</i> <i>Nav informācijas</i>

2. uzdevums

**Klausieties un izvēlieties apgalvojumam atbilstošo pasākuma nosaukumu!
Ieraksts skanēs divas reizes.**

1.	Muzikālas gaismas instalācijas par ūdens izcelsmi.	<i>Vecrīgā Rīgas centrā Vecmīlgrāvī Pie VEF kultūras pils Pļavniekos</i>
2.	Teātra izrādes, kas ievada kādu festivālu.	<i>Vecrīgā Rīgas centrā Vecmīlgrāvī Pie VEF kultūras pils Pļavniekos</i>
3.	Mūzika, kas apvieno pilsētas skaņas un putnu balsis.	<i>Vecrīgā Rīgas centrā Vecmīlgrāvī Pie VEF kultūras pils Pļavniekos</i>
4.	Dzeja un jaunības mūzika.	<i>Vecrīgā Rīgas centrā Vecmīlgrāvī Pie VEF kultūras pils Pļavniekos</i>
5.	Dzejas lasījumi no balkona.	<i>Vecrīgā Rīgas centrā Vecmīlgrāvī Pie VEF kultūras pils Pļavniekos</i>
6.	Mēness tematikai veltītu mākslas darbu izstāde.	<i>Vecrīgā Rīgas centrā Vecmīlgrāvī Pie VEF kultūras pils Pļavniekos</i>
7.	Slavena itāļu komponista darba iestudējums.	<i>Vecrīgā Rīgas centrā Vecmīlgrāvī Pie VEF kultūras pils Pļavniekos</i>
8.	Brīnumaina atgriešanās bērna pasaulē.	<i>Vecrīgā Rīgas centrā Vecmīlgrāvī Pie VEF kultūras pils Pļavniekos</i>
9.	Laikmetīgās dzejas un elektroniskās mūzikas koncerts.	<i>Vecrīgā Rīgas centrā Vecmīlgrāvī Pie VEF kultūras pils Pļavniekos</i>

3. uzdevums

Klausieties un pabeidziet teikumus, ievērojot atbilstošo teikuma nobeigumu!
Viens teikuma nobeigums ir lieks. Ieraksts skanēs vienu reizi.

1. Grāmatu lasīšana un sarunas par grāmatām ...
2. Viena no efektīvām metodēm, kā pievērst pusaudžus grāmatu lasīšanai, ir ...
3. Vecāki pieļauj kļūdu, ...
4. Jaunās paaudzes attieksme pret lasīšanu ...
5. Patiku pret grāmatu bērnam radīs izjūta, ka ...
6. Bibliotēkas salīdzinājumā ar skolu ...
7. Latvijā nepieciešams attīstīt klausāmo grāmatu izdošanu, tā tomēr arī ir ...
8. Bērnu literatūras centra bibliotekāre novērtē to, ka viņai ...

... var būt atkarīga tiklab no ģimenes vērtībām, kā no skolotāja profesionalitātes.

... var veltīt vairāk laika bērna interesei par grāmatām.

... lasīšanas laikā viņš ir kopā ar vecākiem.

... līdz pusaudža gadiem lasīja priekšā grāmatas.

... pilnveido bērna vārdu krājumu un prasmi izteikties.

... ir likt viņiem izlasīt dažus grāmatas.

... lasīt tās viņiem priekšā.

... ja uzspiež bērnam savu lasītāja gaumi.

... iespēja satikties ar grāmatu.

Lasītprasmes uzdevumu paraugi

Uzdevums	Kas dots?	Kas jā dara?	Maksimālais punktu skaits
1. uzdevums	7 teksti (x~50 vārdu) ar 3 atbildēm.	Jāizvēlas no 3 atbildēm pareizā.	7 punkti
2. uzdevums	1 teksts (~500 vārdu) un 5 jautājumi.	Jāizvēlas no 3 atbildēm pareizā.	5 punkti
3. uzdevums	~200 vārdu teksts un tā fragmenti.	Jāievieto trūkstošie fragmenti.	7 punkti
4. uzdevums	6 apgalvojumi un 4 teksti (x~100 vārdu).	Jāsavieto apgalvojums ar tekstu.	6 punkti

1. uzdevums. Lasiet citātus no preses materiāliem un atzīmējiet izceltajiem vārdiem atbilstošu līdzīgas nozīmes vārdu.

Labs kino spēj mani **aizkustināt** vai atvērt kādu brūci, vai likt paskatīties uz sevi vai pasauli no sev netipiska skata punkta, un tādējādi tam ir iespēja ietekmēt manu dzīvi.

- ☐ bagātināt
- ☐ izklaidēt
- ☐ saviļņot

Ar mainīgiem panākumiem esmu nodarbojies ar dažādiem sporta veidiem – basketbolu, vieglatlētiķi, boksu, tāpēc sevi par **zaļknābi** sportiskajās aktivitātēs neuzskatu.

- ☐ iesācēju
- ☐ lietpratēju
- ☐ pieredzējušu

Ievērojamu cilvēku biogrāfijās ceļš uz galvu reibinošiem panākumiem nereti šķiet tīri vai rozēm kaisīts. Tomēr tā gluži nav. Ir gadījumi, kad, piemēram, pasaulē populāri mūziķi piedzīvojuši **izgāšanos** kādā koncertā.

- ☐ neveiksmi
- ☐ pārsteigumu
- ☐ vilšanos

Varētu domāt, ka **negantākie** mēdz būt tieši lielie suņi ar brangāko muskuļu masu, piemēram, rotveileri un pitbulterjeri, tomēr pierādīts, ka tieši mazāki suņi šajā ziņā pārspēj lielākos sugasbrāļus.

- ☐ izturīgākie
- ☐ niknākie
- ☐ savaldīgākie

Eirovīzijas starptautiskajā dziesmu konkursā šogad Latviju pārstāvēs **jestrā** grupa "Citi zēni", kuras dalībnieks Dagnis pat savulaik kā vieglatlēts piedalījās Eiropas jaunatnes olimpiādē.

- ☐ daudzsološā
- ☐ spriganā
- ☐ talantīgā

Kad pateicu, ka nokavēju kinoizrādi, kasiere bija ļoti **pretimnākoša**. Viņa atdeva man naudu par biļeti un teica, lai citreiz gan nāku laicīgi.

- ☐ atsaucīga
- ☐ dusmīga
- ☐ neapmierināta

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs aicina ceļotgribētājus būt uzmanīgiem. Nereti tūrisma ceļojumu piedāvā **blēži**, kuriem jau sākotnēji ir skaidrs mērķis – saņemt no cilvēkiem naudu pret solījumu organizēt braucienu un pēc tam pazust. Šādi gadījumi gan pēdējā laikā ir mazinājušies, taču diemžēl ik pa laikam parādās.

- ☐ krāpnieki
- ☐ tūrooperatori
- ☐ starpnieki

2. uzdevums. Lasiet tekstu un izvēlieties pareizo atbildi uz jautājumiem!

Barot vai nebarot?

Katru gadu Latvijā paliek ziemot desmitiem tūkstošu ūdensputnu. "To sekmē jūra, daudzās upes un ezeri, kurus ziemā bieži vien neklāj ledus, un piebarošana no cilvēku puses. Tāpēc pēdējā laikā par ierastu lietu kļuvusi ūdensputnu ziemošana pilsētās, kur viņiem nav pietiekami daudz dabīgās barības," stāsta Dabas muzeja ornitologs Dmitrijs Boiko. Ziemā Latvijas Ornitoloģijas biedrībā teju katru dienu atskan zvani ar lūgumu glābt gulbjus un pīles, pilsētnieki interesējas, ar ko drīkst barot ūdensputnus. Ir saprotami cilvēku labie nodomi atbalstīt putnus grūtajā ziemas periodā. Taču pozitīvu rezultātu izdosies panākt tikai tad, ja iedzīvotāji būs nodrošināti ar vajadzīgo informāciju.

- Kāpēc daļa ūdensputnu pārziemo Latvijas teritorijā?

⬆
Jo atrodami neaizsalstoši ūdeņi un cilvēki putnus apgādā ar barību. Jo pilsētās pietiekošā daudzumā pieejama dabīgā barība. Jo pilsētās tiem draud mazāk briesmu nekā dabiskā vidē.

Par laimi, visbiežāk zvani par nepieciešamību glābt gulbjus izrādās viltus trauksme. Gulbji labi pacieš aukstumu, tāpēc ilgi var atrasties bez aktīvas kustības. No malas

patiešām var šķist, ka putns iesalis ledū, tomēr realitātē gulbju iesalšanas gadījumi ir visai reti. Iesalst pārsvarā jauni putni, taču viņi pašu spēkiem izlauž ledu un pēc dažām dienām aizlido. Otrā ļoti izplatīta satraukto iedzīvotāju zvanu tēma – gulbji ir pazuduši! Vēl vakar diķa neaizsalušajā vietā peldēja vesela ģimene, bet šodien to vairs nav, turklāt, pēc zvanītāju versijas, pavisam noteikti ir vainojami huligāni vai klaiņojoši suņi. Arī šajā gadījumā trauksme, kā likums, izrādās pārsteidzīga. Gan Rīgā, gan arī citviet Latvijā ir ūdeņi, kas neaizsalst pat visnežēlīgākajā salā, piemēram, pilsētas attīrīšanas iekārtās, un pīles un gulbji spēj pārlidot uz citām ūdenskrātuvēm, pat ja tās atrodas vairāku simtu kilometru attālumā. Turklāt ūdensputni nav nemaz tik viegls medījums suņiem. Nevajag aizmirst, ka, tāpat kā jebkurš cits lidojošais putns, tie var vienkārši pacelties un aizlaisties.

- Par ko bieži nepamatoti satraucas iedzīvotāji, zvanot Latvijas Ornitoloģijas biedrībai?

Ka putni uzturas pilsētas attīrīšanas iekārtu ūdenī. Ka putniem ir uzbrukuši klaiņojoši suņi vai huligāni. Ka gulbji un pīles tiek baroti ar nepiemērotu barību.

Lielākā daļa ūdensputnu, kas ziemo dabiskos apstākļos, vispār netiek piebaroti un tik un tā lieliski pārcieš gada aukstākos mēnešus. Dabīgā ēdienkarte – ūdensaugi, aļģes, kukaiņu kāpuri – gulbjiem un pīlēm ir daudz piemērotāka nekā maize. Tāpēc piebarot putnus ir vērts tikai ekstremālos ziemošanas apstākļos, piemēram, krasi pazeminoties gaisa temperatūrai. Šādos gadījumos vislabāk putniem dot auzu pārslu putru ar vārītiem un nevārītiem dārzeņiem. "Ja jāizvēlas, tad labāk putnus barot ar baltmaizi, nevis rupjmaizi. Cepumus un vafeles dot ūdensputniem nedrīkst nekādā gadījumā! Nepārprotami, baltmaize kaitē ūdensputniem, un viņu mūža ilgums tādējādi samazinās, taču ziemas laikā tā ir gandrīz vienīgā iespēja, kā viņiem palīdzēt," norāda Dmitrijs Boiko.

- Kad ir nepieciešams palīdzēt ziemojošiem ūdensputniem?

Ja krasi palielinās sniega segas biezums. Ja putni apmetas apdzīvotu vietu tuvumā. Ja strauji iestājas liels aukstums.

Svarīgi atcerēties, ka esam atbildīgi par tiem, ko pieradinām. Pīles un gulbji, pienākot salam un ūdenstilpēm aizsalstot, aizlido prom uz piemērotākām ziemošanas vietām. Taču, ja esam sākuši ūdensputnus barot, nedrīkst ziemā barošanu pēkšņi pārtraukt. Tas jādara ne tikai nedēļas nogalēs vai labā laikā, bet katru dienu – līdz pat pēdējam sniegam, jo putni ir rēķinājušies ar barības pieejamību un nelido prom pat tad, kad tiem draud iesalšana ledū un bojāeja. Ja regulāru barošanu nodrošināt nav iespējams, ūdensputnus labāk nebarot vispār!

- Kas obligāti jāievēro, barojot gulbjus ziemā?

Putni jābaro katru dienu, līdz vairs nav sniega. Putnus nedrīkst barot diennakts tumšajā laikā. Putnus nedrīkst barot katru dienu, lai tos nepieradinātu.

Dmitrijs Boiko jau daudzus gadus nodarbojas ar gulbju pētniecību. Gadu gaitā ir izveidojies interesentu loks, kam patīk šie skaistie un cēlie putni un to dzīvesveida izziņāšana. Lai entuziastus apvienotu un ieinteresētu arī citus, ir izveidota Latvijas Gulbju izpētes biedrība. Dmitrijs Boiko uzskata, ka īsts gulbju pētnieks vispirms ir putnu draugs, kas rūpējas par tiem, nevis "akli" domā tikai par savu pētījumu. Tomēr ornitologs atgādina,

ka reālas iespējas un arī pienākums glābt dzīvniekus ir Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam. Ornitologi šādos gadījumos lielākoties ir tikai konsultanti.

- Latvijas Gulbju izpētes biedrībai, pēc Boiko domām,...

...ir iespējas un pienākums glābt nelaimē nonākušus putnus. ...jāveic pētījums par putnu reālajām glābšanas iespējām. ...vajag ne tikai pētīt putnus, bet arī rūpēties par tiem.

3. uzdevums. Lasiet tekstu! Izvēlieties trūkstošo fragmentu (A–H)! Viens fragments ir lieks.

Kur un vai vispār kaut kur braukt atvaļinājuma laikā, tas ir atkarīgs []. Ir cilvēki, kas vislabāk jūtas mājās, un tad [], mokoties ar jūras slimību un klimatu maiņas izraisītiem veselības traucējumiem. Citādi ceļošana ir ļoti vēlama, []. Ja arī neizdodas atpūsties fiziski, [] garīgu atpūšanos un garīgo spēku atjaunošanos. Ceļojuma mērķis jāizraugās, rūpīgi pārdomājot, kas mums labāk patīk. Tie, kas dod priekšroku pilsētas kņadai, krodziņu sabiedrībai un diskotēkām, []. Taču, ja atvaļinājuma galvenais mērķis ir sakopt savu nogurušo organismu, tad gan vēlams doties uz vietām, kur [], kura trūkums ikdienā ietekmē mūsu veselību. Svaigs gaiss ir tas, kā pietrūkst gandrīz visiem urbanizētajā pasaules daļā strādājošajiem, [], kas veselīgi ēd, regulāri izguļas, trenējas utt.

- A aizbraukt pēc iespējas kaut kur tālāk
- B arī tai saprātīgākajai sabiedrības daļai
- C ceļojuma radītās pārmaiņas vismaz garantē
- D iespējams saelpoties daudz svaiga gaisa
- F it sevišķi, ja atvaļinājums nav īpaši garš
- G nejutīsies atpūtušies, ogojot klusā meža nostūrī
- H arī nevajag par varītēm ceļot kaut kur tālu
- I no paša interesēm un finansiālajām iespējām

4. uzdevums. Lasiet tekstus (A–D) un izvēlieties dotajiem izteikumiem atbilstošo!

Kā un kāpēc darba vidē iekļaut vecāka gadagājuma kolēģus?

A Ikvienas organizācijas darbinieku iekļaušanas politikā vajadzētu atbrīvoties no aizspriedumainiem pieņēmumiem par vecāka gadagājuma darbabiedriem. Tie uzņēmumi, kuri ir gatavi integrēt darba vidē dažādu paaudžu kolēģus, būs konkurētspējīgāki. Pirmkārt, paplašinās darbinieku izvēle, jo ir lielāks potenciālo kandidātu loks. Otrkārt, lai pakalpojumu sniedzēji varētu precīzi mērķēt savu pakalpojumu noteiktai auditorijai, šādi cilvēki var pievērst uzmanību aktuālajiem aspektiem. Treškārt, tieši gados vecākajiem kolēģiem piemīt augstāka atbildības izjūta.

B Viens no instrumentiem, ko var izmantot, lai iekļautu kolektīvā vecāka gadagājuma cilvēkus, ir pašapziņas un drošības izjūtas palielināšana jau darba intervijas laikā. Proti, reizēm cilvēks pārrunās sevi prezentē kā "nekompetentu un laikā iestīgušu" senioru, kaut gan viņa CV liecina par pretējo. Viņu pašapziņas līmenis, iespējams, ir krities neveiksmīgu interviju dēļ citos uzņēmumos, kur saņemti atteikumi vai atbilde nav sagaidīta vispār. Tāpēc, lai arī cik neparasti tas šķiet, pirmais, kas jāsaka šādam potenciālajam darbiniekam, ir, ka vecums nav noteicošais faktors, vai viņš spēj kvalitatīvi paveikt uzticētos pienākumus.

- Bieži vien senioros pietrūkst pārliecības par savām spējām tikt galā ar izaicinājumiem jaunā darbavietā. ◆
- Gados vecāku cilvēku nodarbināšana sniedz darba devējam virkni ieguvumu. ◆
- Seniorus jaunā darba vietā nepieciešams iedrošināt, jo bieži viņiem ir zems pašvērtējums. ◆

C Viena no vispārpieņemtām praksēm, kā veicināt senioru konkurētspēju darba tirgū, ir mūžizglītība. Mīts, ka novecojot cilvēks arvien mazāk ir spējīgs apgūt jaunas zināšanas un prasmes, ir pilnībā apgāzts, un jau sen tiek daudz runāts par mācīšanos visas dzīves garumā. Vēl ir novērots, ka starp jaunākiem censoņiem vecāko paaudžu pārstāvji kļūst ievērojami elastīgāki un atvērtāki nebijušām vēsmām. Tāpēc pārsteidzoši, bet vecumposmos ļoti atšķirīgu paaudžu saskarsme vienā darbavietā ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā integrēt vecāka gadagājuma cilvēkus kolektīvā.

D Pieredze ir atslēgvārds, ko var attiecināt uz 50+ vecuma grupas darbiniekiem. Tas ir viņu lielākais kapitāls, kas uzkrāts darba gadu laikā, un tā ir vērtība, ko potenciālie darba ņēmēji var likt lietā kā plusu un resursu jaunas darbavietas atrašanā. Bez tam eksperti min, ka savas profesionālās iemaņas vai dzīves laikā gūto pieredzi seniori var izmantot, uzsākot kādu uzņēmējdarbību, kura neprasa lielus ieguldījumus, piemēram, privātstundu pasniegšanu, bērnu pieskatīšanu vai mājražošanas produktu pārdošanu.

- Seniori vissekmīgāk iekļaujas darba kolektīvā, kurā vērojama darbinieku vecuma dažādība. ◆
- Senioru priekšrocība ir prasmes, kas iegūtas gadu gaitā. ◆
- Vecums nav šķērslis jaunu zināšanu apgūšanai. ◆

Rakstītprasmes uzdevumu paraugi

Uzdevums	Kas dots?	Kas jā dara?	Maksimālais punktu skaits
1. uzdevums	Saistīts publicistikas teksts ar izlaistiem 5 vārdiem.	Dotie vārdi jāpārveido citu vārdšķiru vārdos un jāieraksta pareizajā gramatiskajā formā tukšajā vietā.	5 punkti
2. uzdevums	Sludinājums.	Jāuzraksta argumentēta pieteikuma vēstule atbilstoši iedevumam, aprakstot mērķi, uzdevumus, darbības programmu u. tml. Apjoms – 150 vārdu.	10 punkti
3. uzdevums	Trīs viedokļi.	Jāuzraksta argumentēts brīvā stila rakstu darbs par paustajiem viedokļiem. Apjoms – 200 vārdu.	10 punkti

1. uzdevums

Pārveidojiet doto vārdu citas vārdšķiras vārdā un atbilstošajā formā rakstiet to virs svītras!

Latvieši rada spēles

0. Bagātu valodu, kritisko domāšanu un spēju koncentrēties var uztrenēt ne tikai augstskolas solā, bet arī spēlējoties.	kritika
1. Viena no jaunākajām Latvijā tapušajām galda spēlēm ir "Alfa Bēta Ducis", kas sākumā bija _____ kā citas valodas spēles paplašinājums.	iecere
2. Kad spēles 12 kauliņi _____ izbirst laukumā, tos nedrīkst kustināt, kas izrādās visgrūtākais pārbaudījums spēlētājiem.	grabulis
3. Spēlētāju uzdevums ir iegūt pēc iespējas vairāk punktu, _____ īsākus vai garākus vārdus atkarībā no savām prasmēm.	meklēšana
4. Labā spēlē vienlīdz svarīgi ir atstāt vietu gan nejaušībai jeb veiksmei, gan meistarībai – šajā spēlē var _____ gan valodas lietpratēji, gan sākumskolēni.	izpausme
5. Spēle "Alfa Bēta Ducis" palīdz trenēt arī lasītprasmi, jo spēles laikā iemācāmie nevis burtot _____ vārdus, bet drīzāk iemācāmie tos redzēt kā veselumu.	sarežģījums

/Pēc preses materiāliem./

2. uzdevums

Lasiet sludinājumu!

Pilsētas dome izsludina projektu atbalsta konkursu

latviešu valodas apgūvē ārvalstu studentiem

Pieteikuma vēstulē

- ❖ uzrakstiet galvenos projekta mērķus un uzdevumus;
- ❖ aprakstiet darbības programmu;
- ❖ izvērtējiet sasniegto rezultātu.

Pieteikuma vēstules ar izvērstu pamatojumu iesniegt sekretariātā katru darba dienu līdz š. g. 1. oktobrim.

Iedomājieties, ka vēlaties pieteikties konkursam. Rakstiet argumentētu pieteikuma vēstuli, aprakstot visas sludinājumā minētās prasības!

Rakstu darba apjoms – **minimums 150 vārdus.**

3. uzdevums

Lasiet interneta forumā paustos viedokļus par rakstu "Attālinātajam darbam – nē!"

Sanita Šodien, 11:20

Attālumam līdz darbavietai vairs nav nozīmes, jo tehnoloģijas rada iespēju strādāt no jebkuras vietas ne tikai Latvijā, bet arī visā pasaulē. Esmu par attālināto darbu!

Juris Šodien, 11:55

Es gan esmu pret. Man nav tādu apstākļu, lai strādātu no mājām.

OM Šodien, 11:57

Man ir vienalga. Kā darba devējs liek, tā strādāju.

Rakstiet savas domas par paustajiem viedokļiem – kuram no apgalvojumiem jūs piekrītat vai nepiekrītat un kāpēc!

Ievērojiet, lai rakstu darbā būtu:

- 1) ievads;
- 2) jūsu viedokļa izklāsts un tā pamatojums;
- 3) noslēgums.

Rakstu darba apjoms – **minimums 200 vārdus.**

Runātprasmes uzdevumu paraugi

Uzdevums	Kas dots?	Kas jādara?	Maksimālais punktu skaits
1. uzdevums	Intervētājs uzdod 5–6 jautājumus. Pēc tam pretendents atbild uz pieciem jautājumiem par kādu konkrētu tēmu.	Jāatbild uz jautājumiem.	9 punkti
2. uzdevums	Divas diagrammas un viens apgalvojums.	Jāraksturo un jāsasaista diagrammās dotie dati, jāpastāsta, par kādām tendencēm sabiedrībā tie liecina, jāizsaka personiskais viedoklis. Jāapstiprina vai jā noliedz apgalvojums un jā pamato savs viedoklis.	16 punkti

1. uzdevums

Informācijas sniegšana, viedokļa pamatošana, salīdzināšana, argumentācija.

Sarunas sākuma jautājumi (vismaz 5–6 jautājumi), kas saistīti ar pretendenta izglītību, profesionālo darbību vai brīvā laika pavadīšanu. Eksaminētājs var uzdot arī citus jautājumus.

Kāds ir jūsu vārds un uzvārds?

Kāda ir jūsu profesija/nodarbošanās?

Kuri faktori noteica jūsu profesijas/nodarbošanās/ izglītības izvēli?

Kā jūs vērtējat iegūto zināšanu noderīgumu tagadējā darbavietā?

Kādām rakstura iezīmēm cilvēkā jābūt, lai labi veiktu šo darbu?

Kuras zināšanas un prasmes ir svarīgākās jūsu darbā?

Kura profesija/nodarbošanās, izņemot jūsējo, jums vēl šķiet interesanta? Kāpēc?

Kāds ir jūsu vaļasprieks?

Kas noteica šāda vaļasprieka izvēli?

Vai un kāpēc cilvēkam ir nepieciešams vaļasprieks?

Vai un kā cilvēka vaļasprieka izvēle ir saistīta ar viņa raksturu?

Vai un kā, jūsuprāt, atšķiras brīvā laika pavadīšanas formas dažādu paaudžu cilvēkiem?

Vai un kā valsts labklājības līmenis ietekmē to, kā cilvēki pavada brīvo laiku?

Formulējiet SAVU VIEDOKLI, atbildot uz šādiem jautājumiem!

Sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumi

1. Kurus sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumu sniedzējus jūs izmantojat visbiežāk? Pamatojiet savu izvēli!
2. Kāpēc, pēc jūsu domām, cilvēki izvēlas izmantot sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumus? Pamatojiet savu viedokli!
3. Salīdziniet ēdināšanas servisa līmeni restorānos un ēdnīcās!
4. Kādai, pēc jūsu domām, jābūt kafejnīcai, lai jūs vēlētos tajā vakariņot? Pamatojiet savu atbildi!
5. Vai, pēc jūsu domām, sabiedriskās ēdināšanas sektorā cena atbilst kvalitātei? Argumentējiet savu viedokli!

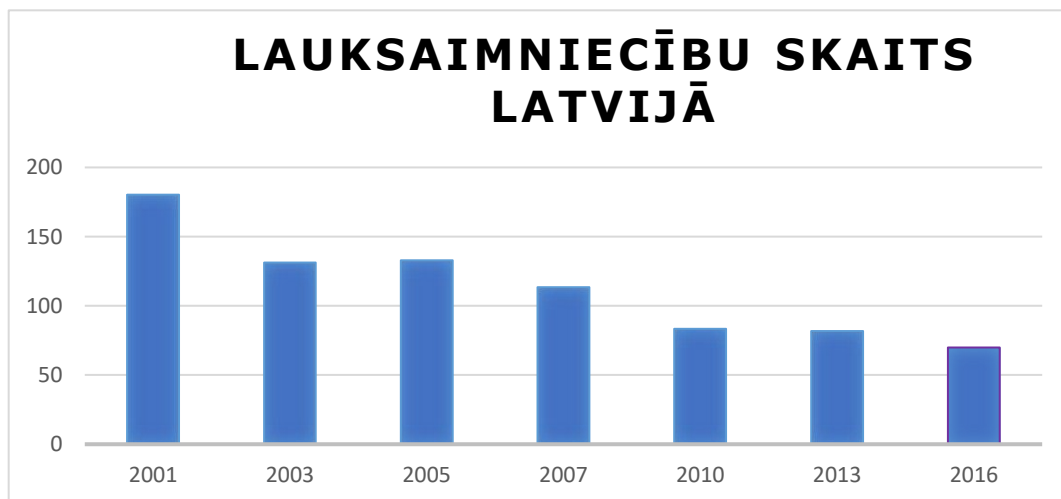
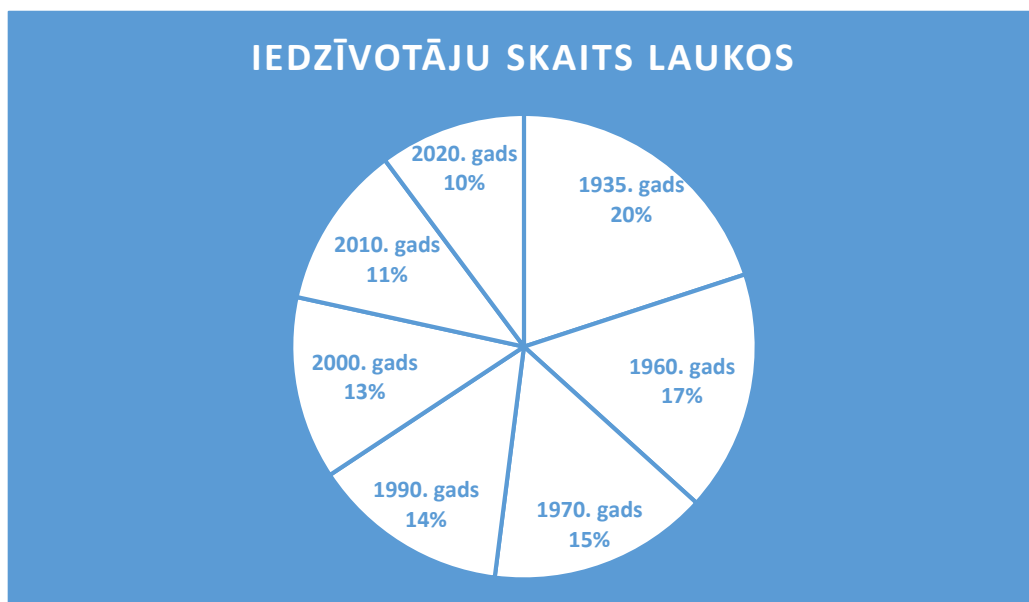

**Sagatavošanās
2 minūtes**

2. uzdevums

Uzmanīgi aplūkojiet diagrammas!

- ▶ raksturojiet diagrammās dotos datus;
- ▶ izsakiet viedokli, kā abu diagrammu datus varētu sasaistīt;
- ▶ pastāstiet, par kādām tendencēm sabiedrībā tie rosina domāt;
- ▶ izsakiet savu viedokli par to, kāpēc šādas tendences varētu būt radušās.

▶ **Apstipriniet vai noliedziet apgalvojumu! Savu viedokli argumentējiet.**

Arvien vairāk jaunu cilvēku mūsdienās vēlas pārcelties uz laukiem, jo tur saskata uzņēmējdarbības iespējas.

Sagatavošanās laiks 2–3 minūtes

ATBILDES

Klausīšanās prasme

1. uzdevums

1. Nepatiess.
2. Patiess.
3. Nav informācijas.
4. Patiess.
5. Patiess.
6. Nepatiess.
7. Patiess.
8. Nav informācijas.

2. uzdevums

1.	Muzikālas gaismas instalācijas par ūdens izcelsmi.	<i>Rīgas centrā</i>
2.	Teātra izrādes, kas ievada kādu festivālu.	<i>Vecrīgā</i>
3.	Mūzika, kas apvieno pilsētas skaņas un putnu balsis.	<i>Pie VEF kultūras pils</i>
4.	Dzeja un jaunības mūzika.	<i>Rīgas centrā</i>
5.	Dzejas lasījumi no balkona.	<i>Vecrīgā</i>
6.	Mēness tematikai veltītu mākslas darbu izstāde.	<i>Rīgas centrā</i>
7.	Slavena itāļu komponista darba iestudējums.	<i>Vecrīgā</i>
8.	Brīnumaina atgriešanās bērna pasaulē.	<i>Pļavniekos</i>
9.	Laikmetīgās dzejas un elektroniskās mūzikas koncerts.	<i>Vecmīlgrāvī</i>

3. uzdevums

1. Grāmatu lasīšana un sarunas par grāmatām pilnveido bērna vārdu krājumu un prasmi izteikties.
2. Viena no efektīvām metodēm, kā pievērst pusaudžus grāmatu lasīšanai, ir lasīt tās viņiem priekšā.
3. Vecāki pieļauj kļūdu, ja uzspiež bērnam savu lasītāja gaumi.
4. Jaunās paaudzes attieksme pret lasīšanu var būt atkarīga tiklab no ģimenes vērtībām, kā no skolotāja profesionalitātes.
5. Patiku pret grāmatu bērnam radīs izjūta, ka lasīšanas laikā viņš ir kopā ar vecākiem.
6. Bibliotēkas salīdzinājumā ar skolu var veltīt vairāk laika bērna interesei par grāmatām.
7. Latvijā nepieciešams attīstīt klausāmo grāmatu izdošanu, tā tomēr arī ir iespēja satikties ar grāmatu.
8. Bērnu literatūras centra bibliotekāre novērtē to, ka viņai līdz pusaudža gadiem lasīja priekšā grāmatas.

Lasītprasme

1. uzdevums. Lasiet citātus no preses materiāliem un atzīmējiet izceltajiem vārdiem atbilstošu līdzīgas nozīmes vārdu.

Labs kino spēj mani **aizkustināt** vai atvērt kādu brūci, vai likt paskatīties uz sevi vai pasauli no sev netipiska skata punkta, un tādējādi tam ir iespēja ietekmēt manu dzīvi.

- ☐ bagātināt
- ☐ izklaidēt
- ☒ saviļņot

Ar mainīgiem panākumiem esmu nodarbojies ar dažādiem sporta veidiem – basketbolu, vieglatlētiķi, boksu, tāpēc sevi par **zaļknābi** sportiskajās aktivitātēs neuzskatu.

- ☒ iesācēju
- ☐ lietpratēju
- ☐ pieredzējušu

Ievērojamu cilvēku biogrāfijās ceļš uz galvu reibinošiem panākumiem nereti šķiet tīri vai rozēm kaisīts. Tomēr tā gluži nav. Ir gadījumi, kad, piemēram, pasaulē populāri mūziķi piedzīvojuši **izgāšanos** kādā koncertā.

- ☒ neveiksmi
- ☐ pārsteigumu
- ☐ vilšanos

Varētu domāt, ka **negantākie** mēdz būt tieši lielie suņi ar brangāko muskuļu masu, piemēram, rotveileri un pitbulterjeri, tomēr pierādīts, ka tieši mazāki suņi šajā ziņā pārspēj lielākos sugasbrāļus.

- ☐ izturīgākie
- ☒ niknākie
- ☐ savaldīgākie

Eirovīzijas starptautiskajā dziesmu konkursā šogad Latviju pārstāvēs **jeestrā** grupa "Citi zēni", kuras dalībnieks Dagnis pat savulaik kā vieglatlēts piedalījās Eiropas jaunatnes olimpiādē.

- ☐ daudzsološā

- spriganā
- talantīgā

Kad pateicu, ka nokavēju kinoizrādi, kasiere bija ļoti **pretimnākoša**. Viņa atdeva man naudu par biļeti un teica, lai citreiz gan nāku laicīgi.

- atsaucīga
- dusmīga
- neapmierināta

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs aicina ceļotgribētājus būt uzmanīgiem. Nereti tūrisma ceļojumu piedāvā **blēži**, kuriem jau sākotnēji ir skaidrs mērķis – saņemt no cilvēkiem naudu pret solījumu organizēt braucienu un pēc tam pazust. Šādi gadījumi gan pēdējā laikā ir mazinājušies, taču diemžēl ik pa laikam parādās.

- krāpnieki
- tūrooperatori
- starpnieki

2. uzdevums. Lasiet tekstu un izvēlieties pareizo atbildi uz jautājumiem!

Barot vai nebarot?

Katru gadu Latvijā paliek ziemot desmitiem tūkstošu ūdensputnu. "To sekmē jūra, daudzās upes un ezeri, kurus ziemā bieži vien neklāj ledus, un piebarošana no cilvēku puses. Tāpēc pēdējā laikā par ierastu lietu kļuvusi ūdensputnu ziemošana pilsētās, kur viņiem nav pietiekami daudz dabīgās barības," stāsta Dabas muzeja ornitologs Dmitrijs Boiko. Ziemā Latvijas Ornitoloģijas biedrībā teju katru dienu atskan zvani ar lūgumu glābt gulbjus un pīles, pilsētnieki interesējas, ar ko drīkst barot ūdensputnus. Ir saprotami cilvēku labie nodomi atbalstīt putnus grūtajā ziemas periodā. Taču pozitīvu rezultātu izdosies panākt tikai tad, ja iedzīvotāji būs nodrošināti ar vajadzīgo informāciju.

- Kāpēc daļa ūdensputnu pārziemo Latvijas teritorijā?

Jo atrodami neaizsalstoši ūdeņi un cilvēki putnus apgādā ar barību.

Par laimi, visbiežāk zvani par nepieciešamību glābt gulbjus izrādās viltus trauksme. Gulbji labi pacieš aukstumu, tāpēc ilgi var atrasties bez aktīvas kustības. No malas patiešām var šķist, ka putns iesalis ledū, tomēr realitātē gulbju iesalšanas gadījumi ir visai reti. Iesalst pārsvarā jauni putni, taču viņi pašu spēkiem izlauž ledu un pēc dažām dienām aizlido. Otra ļoti izplatīta satraukto iedzīvotāju zvanu tēma – gulbji ir pazuduši! Vēl vakar dīķa neaizsalušajā vietā peldēja vesela ģimene, bet šodien to vairs nav, turklāt, pēc zvanītāju versijas, pavisam noteikti ir vainojami huligāni vai klaiņojoši suņi. Arī šajā gadījumā trauksme, kā likums, izrādās pārsteidzīga. Gan Rīgā, gan arī citviet Latvijā ir ūdeņi, kas neaizsalst pat visnežēlīgākajā salā, piemēram, pilsētas attīrīšanas iekārtās, un pīles un gulbji spēj pārlidot uz citām ūdenskrātuvēm, pat ja tās atrodas vairāku simtu kilometru attālumā. Turklāt ūdensputni nav nemaz tik viegls medījums suņiem. Nevajag aizmirst, ka, tāpat kā jebkurš cits lidojošais putns, tie var vienkārši pacelties un aizlaisties.

- Par ko bieži nepamatoti satraucas iedzīvotāji, zvanot Latvijas Ornitoloģijas biedrībai?

Ka putniem ir uzbrukuši kļaiņojoši suņi vai huligāni.

Lielākā daļa ūdensputnu, kas ziemo dabiskos apstākļos, vispār netiek piebaroti un tik un tā lieliski pārcieš gada aukstākos mēnešus. Dabīgā ēdienkarte – ūdensaugi, aļģes, kukaiņu kāpuri – gulbjiem un pīlēm ir daudz piemērotāka nekā maize. Tāpēc piebarot putnus ir vērts tikai ekstremālos ziemošanas apstākļos, piemēram, krasi pazeminoties gaisa temperatūrai. Šādos gadījumos vislabāk putniem dot auzu pārslu putru ar vārītiem un nevārītiem dārzeņiem. "Ja jāizvēlas, tad labāk putnus barot ar baltmaizi, nevis rupjmaizi. Cepumus un vafeles dot ūdensputniem nedrīkst nekādā gadījumā! Nepārprotami, baltmaize kaitē ūdensputniem, un viņu mūža ilgums tādējādi samazinās, taču ziemas laikā tā ir gandrīz vienīgā iespēja, kā viņiem palīdzēt," norāda Dmitrijs Boiko.

- Kad ir nepieciešams palīdzēt ziemojošiem ūdensputniem?

Ja strauji iestājas liels aukstums.

Svarīgi atcerēties, ka esam atbildīgi par tiem, ko pieradinām. Pīles un gulbji, pienākot salam un ūdenstilpēm aizsalstot, aizlido prom uz piemērotākām ziemošanas vietām. Taču, ja esam sākuši ūdensputnus barot, nedrīkst ziemā barošanu pēkšņi pārtraukt. Tas jādara ne tikai nedēļas nogalēs vai labā laikā, bet katru dienu – līdz pat pēdējam sniegam, jo putni ir rēķinājušies ar barības pieejamību un nelido prom pat tad, kad tiem draud iesaļšana ledū un bojāeja. Ja regulāru barošanu nodrošināt nav iespējams, ūdensputnus labāk nebarot vispār!

- Kas obligāti jāievēro, barojot gulbjus ziemā?

Putni jābaro katru dienu, līdz vairs nav sniega.

Dmitrijs Boiko jau daudzus gadus nodarbojas ar gulbju pētniecību. Gadu gaitā ir izveidojies interesentu loks, kam patīk šie skaistie un cēlie putni un to dzīvesveida izziņāšana. Lai entuziastus apvienotu un ieinteresētu arī citus, ir izveidota Latvijas Gulbju izpētes biedrība. Dmitrijs Boiko uzskata, ka īsts gulbju pētnieks vispirms ir putnu draugs, kas rūpējas par tiem, nevis "akli" domā tikai par savu pētījumu. Tomēr ornitologs atgādina, ka reālas iespējas un arī pienākums glābt dzīvniekus ir Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam. Ornitologi šādos gadījumos lielākoties ir tikai konsultanti.

- Latvijas Gulbju izpētes biedrībai, pēc Boiko domām,...

...vajag ne tikai pētīt putnus, bet arī rūpēties par tiem.

3. uzdevums. Lasiet tekstu! Izvēlieties trūkstošo fragmentu (A–H)! Viens fragments ir lieks.

Kur un vai vispār kaut kur braukt atvaļinājuma laikā, tas ir atkarīgs **I**. Ir cilvēki, kas vislabāk jūtas mājās, un tad **H**, mokoties ar jūras slimību un klimatu maiņas izraisītiem veselības traucējumiem. Citādi ceļošana ir ļoti vēlama, **F**. Ja arī neizdodas atpūsties fiziski, **C** garīgu atpūšanos un garīgo spēku atjaunošanos. Ceļojuma mērķis jāizraugās, rūpīgi pārdomājot, kas mums labāk patīk. Tie, kas dod priekšroku pilsētas kņadai, krodziņu sabiedrībai un diskotēkām, **G**. Taču, ja atvaļinājuma galvenais mērķis ir sakopt savu nogurušo organismu, tad gan vēlams doties uz vietām, kur **D**, kura trūkums ikdienā ietekmē mūsu veselību. Svaigs gaiss ir tas, kā pietrūkst

gandrīz visiem urbanizētajā pasaules daļā strādājošajiem, **B**, kas veselīgi ēd, regulāri izguļas, trenējas utt.

- A aizbraukt pēc iespējas kaut kur tālāk
- B arī tai saprātīgākajai sabiedrības daļai
- C ceļojuma radītās pārmaiņas vismaz garantē
- D iespējams saelpoties daudz svaiga gaisa
- F it sevišķi, ja atvaļinājums nav īpaši garš
- G nejutīsies atpūtušies, ogojot klusā meža nostūrī
- H arī nevajag par varītēm ceļot kaut kur tālu
- I no paša interesēm un finansiālajām iespējām

4. uzdevums. Lasiet tekstus (A–D) un izvēlieties dotajiem izteikumiem atbilstošo!

Kā un kāpēc darba vidē iekļaut vecāka gadagājuma kolēģus?

A Ikvienas organizācijas darbinieku iekļaušanas politikā vajadzētu atbrīvoties no aizspriedumainiem pieņēmumiem par vecāka gadagājuma darbabiedriem. Tie uzņēmumi, kuri ir gatavi integrēt darba vidē dažādu paaudžu kolēģus, būs konkurētspējīgāki. Pirmkārt, paplašinās darbinieku izvēle, jo ir lielāks potenciālo kandidātu loks. Otrkārt, lai pakalpojumu sniedzēji varētu precīzi mērķēt savu pakalpojumu noteiktai auditorijai, šādi cilvēki var pievērst uzmanību aktuālajiem aspektiem. Treškārt, tieši gados vecākajiem kolēģiem piemīt augstāka atbildības izjūta.

B Viens no instrumentiem, ko var izmantot, lai iekļautu kolektīvā vecāka gadagājuma cilvēkus, ir pašapziņas un drošības izjūtas palielināšana jau darba intervijas laikā. Proti, reizēm cilvēks pārrunās sevi prezentē kā "nekompetentu un laikā iestīgušu" senioru, kaut gan viņa CV liecina par pretējo. Viņu pašapziņas līmenis, iespējams, ir krities neveiksmīgu interviju dēļ citos uzņēmumos, kur saņemti atteikumi vai atbilde nav sagaidīta vispār. Tāpēc, lai arī cik neparasti tas šķiet, pirmais, kas jāsaka šādam potenciālajam darbiniekam, ir, ka vecums nav noteicošais faktors, vai viņš spēj kvalitatīvi paveikt uzticētos pienākumus.

- Bieži vien senioros pietrūkst pārliecības par savām spējām tikt **B** galā ar izaicinājumiem jaunā darbavietā.
- Gados vecāku cilvēku nodarbināšana sniedz darba devējam virkni **A** ieguvumu.
- Seniorus jaunā darba vietā nepieciešams iedrošināt, jo bieži **B** viņiem ir zems pašvērtējums.

C Viena no vispārpieņemtām praksēm, kā veicināt senioru konkurētspēju darba tirgū, ir mūžizglītība. Mīts, ka novecojot cilvēks arvien mazāk ir spējīgs

apgūt jaunas zināšanas un prasmes, ir pilnībā apgāzts, un jau sen tiek daudz runāts par mācīšanos visas dzīves garumā. Vēl ir novērots, ka starp jaunākiem censoņiem vecāko paaudžu pārstāvji kļūst ievērojami elastīgāki un atvērtāki nebijušām vēsmām. Tāpēc pārstaidzoši, bet vecumposmos ļoti atšķirīgu paaudžu saskarsme vienā darbavietā ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā integrēt vecāka gadagājuma cilvēkus kolektīvā.

D Pieredze ir atslēgvārds, ko var attiecināt uz 50+ vecuma grupas darbiniekiem. Tas ir viņu lielākais kapitāls, kas uzkrāts darba gadu laikā, un tā ir vērtība, ko potenciālie darba ņēmēji var likt lietā kā plusu un resursu jaunas darbavietas atrašanā. Bez tam eksperti min, ka savas profesionālās iemaņas vai dzīves laikā gūto pieredzi seniori var izmantot, uzsākot kādu uzņēmējdarbību, kura neprasa lielus ieguldījumus, piemēram, privātstundu pasniegšanu, bērnu pieskatīšanu vai mājražošanas produktu pārdošanu.

- Seniori vissekmīgāk iekļaujas darba kolektīvā, kurā vērojama darbinieku vecuma dažādība. **C**
- Senioru priekšrocība ir prasmes, kas iegūtas gadu gaitā. **D**
- Vecums nav šķērslis jaunu zināšanu apgūšanai. **C**

Rakstītprasme

1. uzdevums

1. – iecerēta
2. – grabēdami / grabot
3. – meklējot
4. – izpausties
5. – sarežģītus

2. uzdevums

Augstu vērtējumu var saņemt, ja rakstu darbs atbilst šādām prasībām.

- Skaidri un izvērsti uzrakstīts teksts atbilstoši iedevuma saturam un teksta žanram.
- Doma izklāstīta loģiski un strukturēti.
- Lietoti dažādu konstrukciju teikumi, atbilstoši saistījuma līdzekļi.
- Izmantotā leksika ir daudzveidīga. Vārdu krājums ļauj brīvi formulēt domu.
- Uzrakstīts gandrīz bez gramatiskām un stila kļūdām.
- Rakstu darbā ievērots prasītais apjoms.

3. uzdevums

Augstu vērtējumu var saņemt, ja rakstu darbs atbilst šādām prasībām.

- Uzrakstītais teksts liecina, ka dotā problēma ir izprasta, argumentēti pausts personīgais viedoklis.
- Doma izklāstīta loģiski un strukturēti, izmantojot dažādu konstrukciju teikumus.
- Izmantotā leksika ir daudzveidīga.
- Tā ļauj precīzi un brīvi formulēt domu.
- Uzrakstītajā tikpat kā nav gramatisko un stila kļūdu.
- Rakstu darbā ievērots prasītais apjoms.

Runātprasme

Runātprasmes uzdevumu teicamas izpildes kritēriji

- Izprot un spēj atbildēt uz jebkuras sarežģītības jautājumiem par dažādiem tematiem.
- Spēj pārliecinoši un precīzi formulēt viedokli, argumentēt to, salīdzināt dažādas parādības un procesus.
- Spēj veidot pārdomātu, loģisku stāstījumu.
- Skaidri un pārliecinoši analizē diagrammās redzamo, tās sasaistot. Izvērsti raksturo tendences un izsaka savu viedokli. Nepārprotami un skaidri argumentē savu viedokli par apgalvojumu.
- Plašais vārdu krājums ļauj izteikties raiti, brīvi un precīzi. Atsevišķos gadījumos, runājot par sarežģītiem un abstraktiem tematiem, nepieciešamas pauzes domas formulēšanai.
- Runā gramatiski un stilistiski pareizi, iespējamās dažas nejaušības kļūdas.

Vērtējot rakstītprasmes un runātprasmes uzdevumus, ņem vērā atbilstošajam valodas prasmes līmenim izvirzītās prasības. – skat. A. Šalme, I. Auziņa. „Latviešu valodas prasmes līmeņi: augstākais līmenis C1, C2. Vadlīnijas.”, LVA, 2016.

KLAUSĪŠANĀS PRASMES AUDIOIERAKSTA TEKSTI

1. uzdevuma ieraksta teksts

Klausieties sarunu un atzīmējiet, vai apgalvojums ir patiess vai nepatiess, vai dotās informācijas tekstā nav! Ieraksts skanēs divas reizes.

1. runātājs: — Labdien! Šīsdienas raidījumā runāsim par pārtikas ražošanu un tās lietderīgu izmantošanu. Pasaules Dabas fonds un kompānija "Tesco" ir publicējusi pētījumu, kas pierāda, ka aptuveni 2,3 miljoni tonnu jeb 40 % saražotās pārtikas ik gadu pasaulē netiek izmantoti, un tas ir par 1,2 miljoniem tonnu vairāk, nekā tika uzskatīts līdz šim. Tie ir satraucoši skaitļi. Ar šo izšķērdētās pārtikas daudzumu varētu paēdināt 55 miljonus cilvēku, kam pārtikas trūkst.

2. runātājs: — Tā kā miljoniem cilvēku pasaulē tikai ar pūlēm var sagādāt sev nepieciešamo pārtiku, tad fakts, ka miljoniem tonnu pārtikas katru gadu tiek atkritumos, ir vienkārši pārsteidzošs. Pārtikas atkritumi būtībā ir sociālās vienlīdzības problēmas izpausme. Tas nozīmē, ka katrā valstī ir pietiekami daudz cilvēku, kas nevar atļauties paēst kārtīgu maltīti, kamēr citi sapērkas par daudz un ļauj pārtikai sabojāties.

1. runātājs: Šo problēmu var skatīt ne tikai sabiedrības monetārās nabadzības aspektā. Atkritumos izmestā pārtika atstāj arī ievērojamu ietekmi uz apkārtējo vidi. Pirmām kārtām – pārtikas atkritumiem sadaloties, rodas siltumnīcas efekta gāzes, kas, kā zināms, ietekmē klimata pārmaiņas. Ir jādoma arī par pārtikas atkritumu apsaimniekošanu, jo atkritumu poligoni atstāj iespaidu gan uz gaisa kvalitāti, gan atstāj pēdas pazemes ūdeņos, no kurienes iegūstam dzeramo ūdeni. Otrkārt, tie ir neizmantotās pārtikas audzēšanai un ražošanai nevajadzīgi noplicinātie un izšķērdētie dabas resursi.

2. runātājs: — Pieminētajā pētījumā ir runa arī par to, ka apmēram 40 % pārtikas zudumu vērojami jau audzēšanas, pārstrādes un ražošanas procesā. Dažādu pārvadāšanas vai uzglabāšanas iekārtu problēmu dēļ transportēšanas posmā daļa no pārtikas sabojājas un nenonāk tirdzniecībā. Savukārt pārtikai nonākot tirdzniecībā, visbiežākais izmešanas iemesls ir neprecīzi prognozēts pieprasījums. Tajā pašā laikā ir jārēķinās, ka ar pārtikas apriti saistītā nozarē strādāt pilnībā bez atkritumiem ir faktiski neiespējami. Pārtikas zudumi rodas gan produktu audzētājiem, gan ražotājiem, gan ēdinātājiem.

1. runātājs: Kāds tad būtu rīcības plāns? Ražot vēl vairāk lētas pārtikas, lai mazinātu sociālo nevienlīdzību, vai palielināt tādas pārtikas ražošanu, kuru var ilgstoši uzglabāt?

2. runātājs: Nē, risinājums ir pārtikas atkritumu samazināšana. Vispirms tā ir atkritumu šķirošana – bioloģiskie atkritumi nonāktu īpašās atkritumu pārstrādes rūpnīcās, kur tos pārstrādātu par materiālu, kuru varētu izmantot, piemēram, smilšu vai grants vietā. Mums jau valsts līmenī ir jāpieņem lēmumi, kas noteiktu, kādi ierosinājumi, rīki vai prasmes mums ir nepieciešamas pārtikas atkritumu mazināšanai.

1. runātājs: — Universitātes pētnieki jau strādā pie viena šāda risinājuma – tiek izstrādāts īpašs materiāls, kurš, uzlīmēts uz pārtikas produkta iepakojuma, signalizētu par pārtikas bojāšanās pakāpi. Tādā gadījumā pircējam, piemēram, iegādājoties gaļu, pēc īpašā materiāla uzlīmes krāsas būtu vieglāk noteikt gaļas derīguma termiņu. Ja uzlīme ir koši sarkana, gaļa ir svaiga, ja zila – gaļas derīguma termiņš beidzies. Protams, jau šobrīd labs palīgs resursu taupīšanā ir esošo pārtikas marķējumu ievērošana, piemēram, norādes "izlietot līdz" un "ieteicams līdz".

2. runātājs: Jā, arī lielveikali nereti izvērš informatīvas kampaņas, lai mudinātu cilvēkus atbildīgi plānot pārtikas patēriņu, piemēram, doties uz veikalu ar iepriekš sastādītu pirkumu sarakstu. Savukārt populāri pavāri sociālajos tīklos publicējuši rosinājumus maltītes plānot īsākam laika periodam, teiksim, trim dienām. Tad ēdiena pagatavošanai būs pieejami svaigi produkti un pagatavotā maltīte netiks aizmirsta ledusskapja dziļumā. Spriežot pēc atsauksmēm sociālajos

tīklos, cilvēki labprāt izmanto pavāru piedāvātās receptes, lai racionālāk izmantotu iegādātos produktus.

1. runātājs: — Sociālajos tīklos ir izskanējusi arī informācija par savdabīgu projektu, ko ir realizējuši kādas radošas kopienas dalībnieki – ja kāds dodas prom no mājām un zina, ka pārtika var sabojāties, vai ir to iegādājies par daudz, ir iespējams to novietot īpašā kopīgā ledusskapī, kur to var paņemt cits, kam tā patiesi nepieciešama. Un, protams, nedrīkst nepieņemt labdarības projektu “Paēdušai Latvijai”, kurā ikviens var piedalīties brīvprātīgi, piemēram, pārskaitīt naudas ziedojumu vai atvest ilgtermiņā glabājamus produktus uz pārtikas bankas biroju, tā palīdzot trūcīgām ģimenēm.

Apkopojot runāto, jāsecina, ka mēs lēnām attīstām gudras iepirkšanās un saimniekošanas prasmes, jo, nepārdomāti saimniekojot, radām zaudējumus sev, sabiedrībai un dabai.

2. uzdevuma ieraksta teksts

Klausieties un izvēlieties apgalvojumam atbilstošo pasākuma nosaukumu! Ieraksts skanēs divas reizes.

Mūsdienu kultūras foruma “Baltā nakts” ideja ir padarīt laikmetīgo mākslu pieejamāku iedzīvotājiem. “Baltā nakts” tradicionāli notiek septembrī gan Rīgas centrā, gan dažādās galvaspilsētas apkaimēs – Pārdaugavā, Vecmīlgrāvī, Pļavniekos – ne vien kultūrai un mākslai ierastās vietās, bet arī neierastā vidē, veicinot kultūras jēdziena uztveres robežu paplašināšanu. Visos “Baltās nakts” pasākumos ieeja ir bez maksas. Pasākumu daudzveidība ir liela, piedāvājam ieskatīties nelielā pasākumu daļā:

Rīgas centrā var izvēlēties vismaz trīs pasākumus, piemēram, **Tallinas ielas kvartālā** apmeklētājus iepazīstinās ar veidiem, kā aplūkot laikmetīgo mākslu, kā arī mēģinās provocēt pārdomas par sabiedrībā aktuāliem jautājumiem, īpašu uzmanību pievēršot jauniešu auditorijai. Šeit apmeklētāji varēs vērot, kā mākslinieks Dainis Rudens kopā ar komandu veido sienas gleznojumu, aplūkot mākslinieces Anitas Karpinskas izstādi un instalācijas ar nosaukumu “Mēness ir dievs”, kā arī klausīties mūziku un vērot dejas izrādi.

Dzejas diskotēka **Viesturdārzā Rīgas centrā** ir jau kļuvusi par Baltās nakts tradīciju. Diskotēkā piedalīsies 12 dažādu paaudžu dzejnieki, kuri lasīs dzeju par jaunību un spēlēs jaunības mūziku, veidojot savdabīgu paaudžu tiltu.

Savukārt tos interesentus, kuri vēlas skatāmu baudījumu, **Rīgas centrā** aicina vērot optisku gaismas projekciju uz vēdekļveida ūdens ekrāna pilsētas kanālā pie Rīgas brīvdabas pārvades. Šī gaismas projekcija vēstīs par ūdens izcelsmi, atmiņu un pirmatnējo spēku, kas stāv pretī apkārt esošajai civilizācijai. Šīs ūdens projekcijas nosaukums ir “Biopoētika”, to veidojuši Igaunijas multimediju mākslinieki. Poētiskos un vizuāli krāšņos videoinstalācijas tēlus papildinās igauņu komponista speciāli šim projektam komponēta mūzika.

Vecrīgā arī būs skatāmi un piedzīvojami trīs pasākumi. **Kaļķu ielā 24**, bijušā kazino telpās notiks starptautiskā jaunā teātra festivāla “Homo Novus” atklāšanas izrādes, kuras veidojuši dažādu valstu režisori. Visās izrādēs paredzēts minimāls dekorāciju daudzums, un tās saistītas ar mākslinieku personīgās dzīves praksi. Veidotāji cer, ka skatītāji atsauksies aicinājumam un paši aktīvi līdzdarbosies.

Turpat blakus, **Sv.Jāņa baznīcā**, gan atzītu operas solistu, gan mūzikas akadēmijas studentu izpildījumā varēs klausīties slavenā Itālijas komponista Džakomo Pučīni operas “Māsa Andželika” izrādi. Uzveduma norises vieta izvēlēta atbilstīgi operas darbībai, kas risinās 17. gadsimtā, kādā Itālijas klosterī.

Savukārt **Doma laukumā** būs iespēja klausīties mūsdienu jauno dzejnieku dzeju. Šīs akcijas nosaukums ir "Dzeja izgaismo Radio balkonu", un dzeju autori skandēs no Latvijas Radio ēkas balkona.

"Baltās nakts" pasākumos iekļauti arī vairāki koncerti, piemēram, **Vecmīlgrāvī**, kultūras pilī "Ziemeļblāzma" varēs klausīties muzikālo apvienību "Alejas", kura savā skanējumā apvieno laikmetīgo dzeju, elektronisko mūziku un akustiskas skaņas. Savukārt pie **VEF kultūras pils** skanēs koncertprogramma "Ar putniem pilsētā". Putni ir vienas no pilsētā ikdienā pamanāmākajām dzīvajām radībām, kas apdzīvo ne tikai parkus un dārzus, bet ir klāt visur, kur ir cilvēks. Koncerts iecerēts kā iekļaušanās urbānajā vidē – vietā, kur mājo pilsētas putni. Mūziķi radīs savdabīgu kopmuzicēšanu ar pilsētas skaņām, improvizējot un iekļaujot putnu balsis mūzikas valodā.

Savukārt **Pļavnieku** iedzīvotājus aicina uz brīdi aizmirst par ikdienas problēmām un caur baltās krāsas gaišumu atgriezties bērnībā, kad it viss apkārt notiekošais šķita kā brīnums. Par šīm izjūtām parūpēsies burvju mākslinieks Dante Pecolli, kas savā uzstāšanās reizē pārsteigs un izklaidēs ar baltajiem iluzionisma trikiem un dažāda veida interaktīviem uzdevumiem.

3. uzdevuma ieraksta teksts

Klausieties un pabeidziet teikumus, ievērojot atbilstošo teikuma nobeigumu! Viens teikuma nobeigums ir lieks. Ieraksts skanēs vienu reizi.

Klausieties sarunu ar Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bērnu literatūras centra pārstāvi!

Žurnālists. No kā īsti ir atkarīgs, vai tagadējie bērni būs lasītāji, kas tiešām gūs baudu no lasīšanas?

Bērnu literatūras centra pārstāve. Ja runājam par lasītprieku, tad ir jārūnā par ģimenes vidi. Ir ģimenes, kurās lasīšana ir rituāls, ko ne ar ko citu nevar aizstāt. Kopīga lasīšana veido vidi dziļākām sarunām, jo, pagalmā dauzoties, nerodas iespēja pārrunāt tik daudz svarīgu lietu, kā grāmatu lasot. Lasot var iemācīties un uzzināt dažādus svešus un ikdienā nelietotus vārdus. Savukārt, lai pastāstītu par lasīto, jābūt formulēt domai.

Ž. Tik optimistiskas vīzijas!

B. – Franču rakstnieks un pedagogs Daniels Penaks ir uzrakstījis esejas par lasīšanu – "Kā romāns". Viņš strādā ar pusaudžiem un saka: "Es ieeju klasē, kur sēž piecpadsmitgadnieki nelasītāji. Esmu nolīcis uz galda milzīgu kalnu ar klasisko literatūru, kas šiem bērniem ir jāapgūst. Redzu izbailes šo skolēnu acīs... Saku – novācam to visu. Es jums lasīšu priekšā. Skolēni netic!" Viņš sāk lasīt priekšā, un katrai no šīm grāmatām atrodas savs lasītājs. Viņš vienkārši lasa priekšā romānu pēc romāna. Jo tas ir vienīgais veids, kā šos bērnus ieinteresēt. Pēc tam ir pārrunas, un viņš redz, ka skolēni aiziet no stundas, paņemot līdzi te vienu, te citu romānu.

Ž. – Tas nozīmē, ka skolotājam ir jābūt nedaudz aktierim? Viņš nevar tā sausi pasniegt un iet pavadā pusaudzīm, kas ir nelasītājs. Viņam tas ledus ir kaut kā jālauž.

B. – Šobrīd skolās jau vairs pat neprasa lasīt veselās grāmatas, pietiek tikai ar fragmentiem, kas iekļauti mācību grāmatās. Tā ir liela, liela kļūda. Pati esmu mācību grāmatu līdzautore mazākajiem bērniem no 4. līdz 6. klasei. Šajās mācību grāmatās likām pēc iespējas visu stāstu. Skatījāmies, kas bērnu žūrijā bija populārs, un likām iekšā mācību programmā, piemēram, visu grāmatu "Miskastes bērns". Tās klases, kas ir mācījušās pēc šīm mācību grāmatām, novērtē kā viņiem nozīmīgas. Ļoti svarīgi, lai katram bērnam būtu sava mīļākā bērnības grāmata, kas viņam nozīmē ļoti daudz. Tā ieliek vērtības.

Ž. – Kādas ir vecāku kļūdas, kas nogalina bērnu vēlmi lasīt?

B. – Nicinoša attieksme pret to, ko bērns lasa: "Nu ko tu lasi to nenopietno "Grega dienasgrāmatu"...". Mūsu bērniem trūkst humora, tāpēc viņi lasa Džefa Kinnija grāmatas. Arī Hariju Poteru var pārlasīt 17 reižu, jo tur ir apbrīnojams fantāzijas un izdomas materiāls, kas ļoti aizrauj. Tur ir draudzība, mīlestība, nodevība... Viss kā reālā dzīvē.

Vienu gadu bērnu žūrijā bijām ielikuši Māra Runguļa grāmatu "Trīs nāves Mārtiņdienā" ar Brektes tumšajām, drūmajām ilustrācijām. Pienāk mamma un saka savam bērnam: "Šo gan nerasi!" Bet bērns, kas šo grāmatu izvēlēties, apgalvo, ka šī ir viņa mīļākā grāmata. Tad nu savas attieksmes

reproducēšana uz lasāmo grāmatu ir pilnīgi nepareiza. Vecākiem vajadzētu darīt tieši otrādi – izlasīt to grāmatu, par ko bērns sajūsminās, lai labāk saprastu savu atvasi.

Ž. – Kam ir lielāka atbildība, kam lielāka nozīme, lai bērni un tiņi lasītu, – vecāku piemēram vai interesantākai literatūras programmai skolā?

B. – Var būt dažādi. Var laimēties augt ģimenē, kurā literatūra ir cieņā. Var lasīt priekšā jau no vismazākā vecuma, kad bērns vēl nesaprot tekstu, bet skatās bides. Lai grāmatas forma, smarža, sajūta uz tausti jau ir pazīstama. Lai bērns var atnākt pie mammas vai tēta, ielikt grāmatu rokās un saprast, ka šis būs laiks viņam kopā ar vecāku. Lai šīs izjūtas ir pozitīvas.

Pusaudziskā protestā bērni var atteikties no lasīšanas, bet, ja ir lasīts iepriekš, tad ir ielikts pats grāmatu lasīšanas vērtību pamats. Ja cilvēks no tā procesa ir guvis pozitīvas emocijas, viņš to atsāks darīt. Bērnam var paveikties aiziet uz skolu, kur ir tāds skolotājs kā Daniels Penaks, kas viņu ieinteresē lasīt.

Ž. – Tātad mājās ir jābūt grāmatām?

B. – Jā, pat tad, ja tās grāmatas netiek izlasītas. Ir somu pētījums par bibliotēkas horeogrāfiju. Somu pētnieki bija analizējuši, ar ko atšķiras horeogrāfija skolā no horeogrāfijas bibliotēkā. Piemēram, bērns atnāk uz bibliotēku un uzdod bibliotekāram jautājumu. Bibliotekārs ar viņu pārvietojas pie plaukta un pēta to. Izrādās, ka tur nav īsti tas, ko bērnam vajag, viņi iet pie cita plaukta. Tad bērns paprasa papīru, bibliotekārs neprasa, kāpēc, bet uzreiz iedod. Somu pētnieki secināja, ka tieši bibliotēkā bērnam ir ļoti atbalstoša vide. Skolā šī pieeja, iespējams, unificētāka. Bibliotēkā arī bērnam var veltīt vairāk laika, jo laika trūkums ir problēma. Tas attiecas arī uz lasīšanu. Daniels Penaks saka, ka lasīšanai veltītais laiks vienmēr ir jānozog. Kam jānozog? Piemēram, pienākumam dzīvot. Galvenais ir vēlēšanās vai gribēšana lasīt, tad nevienam un nekas nestāvēs ceļā izlasīt iepatikušos grāmatu.

Ž. – Kādas ir jūsu domas par audiogrāmatām? Tā tomēr ir iespēja lielu daļu bērnu literatūras klasikas noklausīties vismaz pirms miega.

B. – Nepelnīti novārtā atstāts medijs, kam ir liela izplatība pasaulē. Protams, ka mēs nevaram salīdzināt milzīgo audiogrāmatu tirgu angļu valodā, jo tas ir arī autortiesību jautājums. Man kā bibliotekārei liekas, ka viss ir jādod bez maksas, bet es arī saprotu izdevniecības, kas iegulda milzīgus resursus šo izdevumu sagatavošanā. Tomēr es ļoti priecājos, ka izdevniecības izdod audiogrāmatas, un vajadzētu vairāk. Tā tomēr nelasītājs vai laika deficītā dzīvojošs var iepazīties ar autoru un tekstu. Simtiem grāmatu var noklausīties, darot monotonus darbus mājās vai braucot lielus gabalus.

Ž. – Kura ir jūsu mīļākā grāmata? Vai pati izlasāt visu bērnu literatūru?

B. – Pilnīgi visu bērnu literatūru neizlasu, bet cenšos. Katrā ziņā mēs šeit, Bērnu literatūras centrā, pa visām kopā visu patiešām izlasām. Man patīk gan bērnu, gan jauniešu literatūra. Mana mīļākā lasāmviela ir Daniela Penaka grāmatas, arī sociālās antropoloģijas grāmatas un ceļojumu stāsti. Pašlaik lasu Herberta Cukura grāmatu "Mans ceļojums uz Japānu", kas parāda, kāda būtu varējusi būt Latvija, ja nebūtu šo 50 padomju okupācijas gadu. Mana bērniņas grāmata ir Fēliksa Zaltena "Bembijs", taču ne Disneja filmas, bet gan 145 lappušu biezā grāmata. Cik ļoti es jutu līdzī Bembijam! Bet es augu ģimenē, kur līdz pusaudzī vecumam lasīja priekšā. Mans tēvs bija ārsts, kas iemācīja šīs vērtības.